

یک سال از شروع برجام گذشت

پاسخ به ۸ پرسش درباره ارزیابی برجام و تجربه ملت ایران از آن

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در آغاز مذاکرات هسته‌ای فرمودند: «من اعتماد ندارم، خوشبین نیستم به مذاکره، لکن می‌خواهند مذاکره کنند، بکنند؛ ما هم به اذن‌الله ضرری نمی‌کنیم. یک تجربه‌ای در اختیار ملت ایران است، این تجربه ظرفیت فکری ملت ما را بالا خواهد برد.» ۱۳۹۲/۰۸/۱۲

پایگاه اطلاع‌رسانی KHAMENEI.IR پس از یک سال از شروع برجام به ۸ پرسش درباره ارزیابی برجام و تجربه ملت ایران از آن با استفاده از بیانات رهبر انقلاب در یک سال اخیر پاسخ می‌دهد.

*ارزیابی صحیح نسبت به برجام چیست؟

برجام موافقانی دارد و مخالفانی؛ به نظر من، هم موافقان و هم مخالفان، هر دو در بیان نظرات خودشان مبالغه میکنند؛ عراق‌گویی میکنند؛ هم موافقانی که از برجام تمجید میکنند سخنانشان اغراق‌گونه است، هم مخالفانی که انتقاد میکنند مبالغه میکنند و گاهی اغراق میکنند. به نظر من هیچ‌کدام جا ندارد.

بله، برجام یک نقاط مثبتی دارد، یک نقاط منفی‌ای دارد؛ یک محسناتی دارد، یک معایبی دارد؛ محسناتش همان چیزهایی است که ما را وادار کرد و ترغیب کرد که به این مذاکرات رو بیاوریم؛ البته میدانید این مذاکرات قبل از شروع دولت یازدهم آغاز شد که به خاطر همین مُرغبات بود؛ یعنی جنبه‌های محسناتی به نظر انسان میرسید که البته همه‌ی آن محسنات تأمین نشد، یعنی خیلی‌هایش تأمین نشد

لکن حالا بالاخره یک محسناتی بود و انسان حس میکرد که ممکن است این فواید وجود داشته باشد. شروع شد این مذاکرات؛ بعد هم که خب، زمان دولت جناب آقای روحانی طبعاً گسترش بیشتری و فعالیت بیشتری پیدا کرد. ۲۵/۰۳/۱۳۹۵

ده سال، دوازده سال کشمکش با جمهوری اسلامی، نتیجه [اش] این شد که این شش قدرت، امروز ناچار شدند که گردش چند هزار سانتیفریوژ را در کشور تحمل کنند؛ ناچار شدند ادامه‌ی این صنعت را در کشور تحمل کنند؛ ناچار شدند ادامه‌ی تحقیقات و توسعه‌ی این صنعت را تحمل کنند. تحقیق و توسعه‌ی صنعت هسته‌ای ادامه خواهد یافت؛ گردش صنعت هسته‌ای ادامه خواهد یافت؛ این چیزی است که آنها سالها تلاش کردند، [اولی] امروز روی کاغذ آوردند و امضا دارند میکنند که حرفی ندارند. این معنایش چیست جز اقتدار ملت ایران؟ ۲۷/۰۴/۱۳۹۴ محسنات اینها است.

معایب چیست؟ معایب همان چیزی است که همیشه از آن بیمناک بودیم و تکرار میکردیم و میگفتیم؛ میگفتیم: آقا، اینها بدعهدند، بدذاتند، دبه دربیار هستند، زیر قولشان میزنند، عمل نمیکنند؛ معایب هم اینها است. خلل و فرجی وجود دارد در برجام که این معایب میتوانند خودشان را نشان بدهند و اگر این خلل و فرج بسته میشود، البته معایب کمتر میشود یا منتفی میشود... د. اما در مورد خود برجام؛ خود سند - همان طور که عرض کردم - یک خلل و فرجی دارد، یک زوایای پرابهامی دارد که اینها موجب شده است که دشمن بتواند سوءاستفاده کند، طرف مقابل بتواند از آنها سوءاستفاده کند. ۲۵/۰۳/۱۳۹۵ محصول مذاکرات که در قالب برجام شکل گرفته است، دچار نقاط ابهام و ضعفهای ساختاری و موارد متعددی است که در صورت فقدان مراقبت دقیق و لحظه به لحظه، میتواند به خسارتهای بزرگی برای حال و آینده‌ی کشور منتهی شود. ۲۹/۰۷/۱۳۹۴

* چگونه در جریان مذاکرات هسته‌ای از دشمن امتیاز گرفتیم؟

لکن یک عده‌ای دارند این جور وانمود میکنند که کانه این دستاوردهایی که حالا مثلاً پیدا شد، آمریکا یک لطفی کرد به ما که این تحریمها را مثلاً برداشت؛ این جور نیست. یک عده‌ای از این فرصت میخواهند استفاده کنند، باز چهره‌ی منحوس استکبار را بزرگ کنند؛ این خیلی خطرناک است. چه لطفی؟... این لطفی از طرف آنها نیست؛ این تلاش ملت ایران است، تلاش دانشمندان است. ۳۰/۱۰/۱۳۹۴

ما با قدرت علمی و فناوری خودمان بود که آنچه از آمریکایی‌ها توانستیم بکنیم در این قضیه، کندهیم؛ یعنی اگر توانایی بیست درصد نبود، اگر توانایی ساخت سانتریفیوژهای پیشرفته نبود، قطعاً نمیتوانستیم آنها را وادار کنیم به اینکه این چند هزار سانتریفیوژ را از ما قبول بکنند و بپذیرند و بهانه‌گیری نکنند؛ به خاطر آن اقتدار بود. این اقتدار اگر از بین برود، فشار آن طرف زیاد خواهد شد، هرچه این اقتدار بیشتر شد، قدرت این طرف برای فشار آوردن به طرف مقابل بیشتر خواهد شد؛ بنابراین این را باید حفظ کنیم.

۲۵/۰۳/۱۳۹۵

اگر اقتدار بود، انسان میتواند حتی از استکبار امتیاز بگیرد. این امتیازی نبود که آمریکایی‌ها به ما دادند، این امتیازی بود که ما با قدرتمان گرفتیم، نه اینکه کسی به ما امتیاز داد. در همه‌ی زمینه‌ها همین جور است. ۰۶/۰۳/۱۳۹۵

همین مقداری که عقب‌نشینی کرد، به خاطر این بود که ملت از خودش اقتدار نشان داد؛ دولت جمهوری اسلامی از خودش اقتدار نشان داد، عزت نشان داد... ولی همین اندازه پیشرفتی که انجام گرفت، کار قابل

توجهی است، کار مهمی است و این به خاطر پشتیبانی ملت، به خاطر اقتدار ملی، به خاطر اتصال فراوان نظام جمهوری اسلامی با آحاد مردم و بدنه‌ی مردم بود. ۳۰/۱۰/۱۳۹۴

* موارد بدعهدی آمریکا کدام است؟

معایب همان چیزی است که همیشه از آن بیمناک بودیم و تکرار می‌کردیم و می‌گفتیم؛ می‌گفتیم: آقا، اینها بدعهدند، بدذاتند، دبه‌دربیار هستند، زیر قولشان می‌زنند، عمل نمی‌کنند؛ معایب هم اینها است. خلل و فُرَجی وجود دارد در برجام که این معایب می‌توانند خودشان را نشان بدهند و اگر این خلل و فُرَج بسته می‌شود، البته معایب کمتر می‌شود یا منتفی می‌شود...

وظیفه‌ی طرف مقابل این بود که تحریمها را برطرف کند، برطرف نکرده؛ تحریمها برطرف نشده. بخشی از تحریمها را اینها به یک نحوی برداشته‌اند، منتها در عمل برداشته نشده. خوب میدانید آنچه محلّ بحث بود تحریمهای ثانویه بود. تحریمهای اولیه را اینها با کمال قدرت حفظ کردند و این بر روی تحریمهای ثانویه اثر می‌گذارد. من خواهش می‌کنم کسانی که دست اندرکارند توجه کنند، دقت کنند؛ مدام نگوییم تحریمها برداشته شده؛ نه، مسئله‌ی معامله‌ی بانکها حل نشده و بانکهای بزرگ معامله نمی‌کنند... قضیه‌ی بیمه‌ی نفت کش‌ها همین جور است... آمریکایی‌ها به بخش مهمی از تعهداتشان عمل نکردند.

ما پیش پرداخت‌هایمان را همین طوری انجام دادیم: ما [غنی‌سازی] بیست درصد را تعطیل کردیم، فُردو را تقریباً تعطیل کردیم؛ اراک را تعطیل کردیم، اینها پیش پرداخت‌های ما بوده، حالا باز توقع دارند... حالا این همه پیش‌پرداخت ما داده‌ایم. به هر حال طرف مقابل ما عمل نکرده... امروز [اگر] ما هم بخواهیم درآمدهای نفتی‌مان را به دست بیاوریم کار دشواری است؛ هم دشوار است، هم هزینه‌دار است. پولهایی

که در کشورهای دیگر داریم به ما داده نمیشود، نشده؛ یعنی حالا بعضی‌هایشان قول داده‌اند. آن‌طور که آقای رئیس‌جمهور به من گفتند، یک کشوری از این کشورها قول داده، منتها فقط یک کشور نیست، چند کشورند. ما پول داریم در بانک‌های اینها؛ منتها چون پولها به دلار است و مسئله‌ی دلار به آمریکا ارتباط پیدا میکند، نمیتوانند بدهند، کار قفل شده. خب این دشمنی آمریکا است؛ [مگر] دشمنی چیست؟ اینها عمل نکردند. ۲۵/۰۳/۱۳۹۵

*** وظیفه ما در دوره بعد از برجام چیست؟**

بنده از چندی پیش گفتم مراقب نفوذی‌ها باشید؛ بعضی‌ها بیخود، برآشفته شدند؛ برآشفته‌گی ندارد. آمریکایی‌ها برای بعد از دوران مذاکرات هسته‌ای، یک نقشه برای داخل ایران داشتند، یک نقشه برای منطقه. این برای ما روشن بود و روشن شد... بعضی تا گفته میشود نفوذ، برآشفته میشوند که آقا، گفتید نفوذ، گفتید نفوذ؟ بله، باید مراقب بود. ۰۵/۱۲/۱۳۹۴

این دوره‌ی بعد از قضایای مذاکرات هسته‌ای را خود آمریکایی‌ها اسم‌گذاری کرده‌اند: «دوره‌ی سخت‌گیری بر ایران»، سخت‌گیری باید بکنیم؛ خیلی خب، حالا سخت‌گیری که بیشتر از سخت‌گیری‌های گذشته نیست. جوانان ایران، ملت ایران، مسئولان کشور بایستی آگاهانه، هشیارانه، امیدوارانه، با شهامت، با توکل به خدای متعال، با تکیه‌ی بر نقاط قوت فراوانی که دارد، در مقابل دشمنی دشمنان بایستند؛ این خیلی مهم است. هر لحظه‌ای وظیفه‌ای هست، آن وظیفه را باید شناخت و بایستی انجام داد. ۱۹/۱۰/۱۳۹۴

مراقب خدعه کردن [آنها] باشند؛ مراقب باشند که آنچه آنها دارند انجام میدهند، منطبق باشد بر آنچه به معنای واقعی کلمه تعهد کرده‌اند. این خدعه‌ی طرف مقابل را نبایستی نادیده بگیرند. و اگرچنانچه خدعه‌ای از طرف دیدند، آن وقت در مقابل، بایستی مقابله به مثل بکنند؛ یعنی اگرچنانچه طرف [مقابل] نقض عهد کرد، این طرف هم باید نقض عهد بکند، ایستادگی باید بکند. ۳۰/۱۰/۱۳۹۴

ما البتّه برجام را ابتدائاً نقض نخواهیم کرد؛ این را همه بدانند! ما نقض نمیکنیم برجام را لکن اگر طرف مقابل نقض کند که حالا همین طور این کسانی که نامزد ریاست جمهوری آمریکایند، مدام دارند تهدید میکنند که ما می آییم پاره میکنیم، نقض میکنیم، اینها اگر پاره کردند، ما آتش میزنیم. اینکه حالا نقض نمیکنیم، متّکی است به دستور قرآن: أَوْفُوا بِالْعَهْدِ؛ بالاخره یک معاهده‌ای است انجام داده‌ایم، نمیخواهیم معاهده را ما به هم بزنیم؛ و آنکه اگر آنها نقض کردند، ما هم نقض خواهیم کرد، این هم متّکی است به آیه ی قرآن: وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ؛ اگر آن طرف نقض کرد نقض کن. «فَانْبِذْ» یعنی پرتاب کن طرف خودش، رد کن. بنابراین ما تابع اصول قرآنی هستیم؛ هم در این طرف قضیه، هم در آن طرف قضیه... ه. تا وقتی که حالا به طور کامل نقض نکرده‌اند ما هم نقض نمیکنیم لکن در مقابل خطاهای آنها و کارشکنی آنها، ما بایستی توانایی‌هایمان را حفظ کنیم. ۲۵/۰۳/۱۳۹۵

***تجربه ما از مذاکرات هسته‌ای چه بود؟**

یک تجربه‌ای ما در مذاکرات هسته‌ای پیدا کردیم؛ این تجربه را نباید فراموش کنیم. این تجربه این است که اگر ما تنازل هم بکنیم، آمریکا دست از نقش مخرب خودش برنمیدارد؛ این را ما در مذاکرات هسته‌ای تجربه کردیم. ما نشستیم در جمع ۱+۵، و حتی جداگانه با آمریکایی‌ها مذاکره کردیم برای

قضیه‌ی هسته‌ای؛ برادران ما، فعالان پرتلاش ما به یک نقاط مشترکی رسیدند، به یک نتایجی رسیدند؛ طرف - که آمریکا باشد- یک تعهداتی کرد؛ جمهوری اسلامی تعهدات خودش را انجام داد، [اولی] آن طرف بدقول بدعهد بدحساب دارد دبه میکند؛ تا الان دبه کرده است. خیلی خب، این یک تجربه است، این شد تجربه. حالا خیلی‌ها قبل از این تجربه هم میدانستند اما بعضی هم که نمیدانستند، حالا بدانند: در هر زمینه‌ی دیگری هم که با آمریکا شما بحث و مجادله کنید، شما کوتاه بیایید، تنازل کنید، باز او نقش مخرب خودش را حفظ خواهد کرد؛ در همه‌ی زمینه‌ها: بحث حقوق بشر، بحث موشک، بحث تروریسم، بحث لبنان، بحث فلسطین؛ در هر قضیه‌ی ای که شما به فرض - که البته محال است- از اصول خودتان، از مبانی خودتان کوتاه بیایید، صرف نظر بکنید، بدانید او کوتاه نخواهد آمد؛ اول با زبان و با لبخند و با تبسم وارد میدان خواهد شد، بعد در عمل، کاری را که باید انجام بدهد، دبه میکند و تعهد خودش را انجام نمیدهد؛ این شد یک تجربه برای ملت ایران؛ این تجربه را مغتنم بشمرید... در برجام یک چیز ثابت شد و آن اینکه آمریکایی‌ها دارند دشمنی میکنند با ما، دارند دشمنی میکنند؛ نه فقط کنگره‌ی آمریکا که حالا نقش شمر را دارد بازی میکند به اصطلاح، اینهایی هم که نقش شمر را نمیخواهند بازی کنند - یعنی دولت آمریکا- اینها هم دارند دشمنی میکنند منتها شکل دشمنی‌شان فرق دارد با آنها؛ اما دارند دشمنی میکنند؛ اینکه خب [معلوم شد]. خب، اینها را ما تجربه قرار بدهیم. عقلانیت این است که انسان با یک چنین دشمنی، با خرد، با تدبیر، با حذر، با فریب نخوردن، با نزدیک نشدن به میدان توطئه‌ی او، با وارد نشدن در میدانی که او ترسیم کرده، با اینها باید انسان پاسخ بدهد. ۱۲/۰۴/۱۳۹۵

***چرا می‌گوییم هسته‌ای بهانه است؟**

عامل این خصومت تمام نشدنی، ماهیت و هویت جمهوری اسلامی ایران است که برخاسته از انقلاب اسلامی است. ایستادگی بر مواضع بر حق اسلامی در مخالفت با نظام سلطه و استکبار، ایستادگی در برابر زیاده‌طلبی و دست‌اندازی به ملت‌های ضعیف، افشای حمایت آمریکا از دیکتاتورهای قرون وسطائی و سرکوب ملت‌های مستقل، دفاع بی‌وقفه از ملت فلسطین و گروه‌های مقاومت میهنی، فریاد منطقی و دنیاپسند بر سر رژیم غاصب صهیونیست، قلم‌های عمده‌ای را تشکیل می‌دهند که دشمنی رژیم ایالات متحده‌ی آمریکا را بر ضدّ جمهوری اسلامی، برای آنان اجتناب‌ناپذیر کرده است؛ و این دشمنی تا هنگامی که جمهوری اسلامی با قدرت درونی و پایدار خود، آنان را مأیوس کند ادامه خواهد داشت.

۲۹/۰۷/۱۳۹۴

من دو سه سال قبل از این در اوایل این قضیه‌ی مذاکرات هسته‌ای، گفتم آمریکایی‌ها از همین الان به ما بگویند اگر جمهوری اسلامی تا کجا عقب نشینی کند، آنها دیگر دشمنی نمیکنند؛ این را بگویند. اگر مسئله‌ی هسته‌ای حل شد، دیگر قضیه‌ی تمام است؟ خب حالا قضیه‌ی هسته‌ای حل شده، ببینید تمام است قضیه؟ قضیه‌ی موشکها پیش آمد؛ قضیه‌ی موشکها حل بشود، قضیه‌ی حقوق بشر است؛ قضیه‌ی حقوق بشر حل بشود، قضیه‌ی شورای نگهبان است؛ قضیه‌ی شورای نگهبان حل بشود، قضیه‌ی اصل رهبری و ولایت فقیه است؛ قضیه‌ی ولایت فقیه حل بشود، قضیه‌ی اصل قانون اساسی و حاکمیت اسلام است؛ اینها است، دعوا سر چیزهای جزئی نیست. بنابراین این تصوّر، تصوّر غلطی است. ۲۵/۰۳/۱۳۹۵

*** امریکایی‌ها پس از برجام به دنبال چه هستند؟**

ما این مسئله‌ی نفوذ را در قضیه‌ی برجام و پس از برجام مطرح کردیم؛ این خیلی مسئله‌ی عجیب و خیلی مسئله‌ی مهمی است. کسانی که در مسائل گوناگون دسترسی به اطلاعات دارند، خوب میدانند که چه دامی برای کشور گسترده‌اند یا میخواهند بگسترانند برای نفوذ کردن در حصن و حصار اراده و فکر و تصمیم ملت ایران، با انحاء مختلف تدابیر و سیاستها و توطئه‌ها؛ این الان در جریان است؛ مردم در باب انتخابات باید خیلی متوجه این باشند. ۱۴/۱۰/۱۳۹۴

در این مقطع زمانی، سیاستهای استکبار و بخصوص و به طور خاص سیاستهای آمریکا اقتضا میکند که یک تفکری تزریق بشود در میان ملت ما؛ اول در میان نخبگان جامعه و بعد از آن بتدریج به افکار عمومی منتقل بشود؛ یک تفکر خاصی تزریق بشود به افکار عمومی. آن سیاستی که مورد نظر آنها است این است که وانمود کنند ملت ایران بر سر یک دوراهی قرار دارد و چاره‌ای ندارد جز اینکه یکی از این دو راه را انتخاب کند. آن دوراهی عبارت است از اینکه یا باید با آمریکا کنار بیایند، یا باید به طور دائم فشارهای آمریکا و مشکلات ناشی از آن را تحمل کنند؛ یکی از این دو راه را ملت ایران باید انتخاب کند؛ این چیزی است که آنها میخواهند. [البته] کنار آمدن با آمریکا به معنای کنار آمدن با هیچ دولت دیگری نیست. چون دولت آمریکا دارای ثروت، دارای دستگاه‌های تبلیغاتی وسیع، دارای سلاحهای خطرناک و دارای امکانات بسیاری است، کنار آمدن با دولت آمریکا ناگزیر، به معنای قبول تحمیل‌های آن دولت است.

طبیعت توافق با آمریکا همین است؛ همه‌جا همین جور است؛ کشورهای دیگر هم که در هر مسئله‌ای با آمریکا توافق میکنند، معنایش این است که از مواضع خودشان به نفع طرف مقابل عقب‌نشینی میکنند بدون اینکه طرف مقابل به نفع آنها یک عقب‌نشینی قابل توجهی انجام بدهد. در همین توافق اخیر

هسته ای هم اگرچه این توافق را ما تأیید کردیم و برگزارکنندگان این توافق را مورد قبول اعلام کردیم و قبول داریم آنها را، لکن اینجا هم همین جور بود؛ وزیر خارجه‌ی محترم ما در مواردی به بنده گفت که ما [مثلاً] اینجا را یا این خط قرمز را دیگر نتوانستیم حفظ کنیم. معنای این همین است؛ یعنی وقتی طرف مقابل یک دولتی مثل آمریکا است که وسایل تبلیغ دارد، امکانات دارد، پول دارد، دیپلماسی فعال دارد، عوامل گوناگونی در اطراف دنیا دارد، دولتهایی که به آنها فشار می‌آورد در اختیارش هستند، کنار آمدن با او به معنای صرف نظر کردن از برخی از چیزهایی است که انسان بر آنها پای می‌فشارد.

این یک دوراهی است که طبق سیاستهای آمریکا که میخواهند در ذهن ملت ما تزریق بکنند، یک دوراهی ناگزیر است؛ یک دوگانه‌ی اجتناب ناپذیر است: یا باید در مقابل آمریکا و خواستههای او در موارد بسیاری کوتاه بیاییم، یا باید فشارهای آمریکا را، تهدیدهای آمریکا را، ضررهای ناشی از مخالفت با آمریکا را تحمل کنیم... م. بنابراین، کسانی که امید می‌بندند به اینکه بنشینیم با آمریکا در فلان مسئله مذاکره کنیم و به یک نقطه‌ی توافقی برسیم - یعنی ما یک تعهدی بکنیم، طرف مقابل هم یک تعهدی بکند - از این غفلت میکنند که ما ناگزیر باید به همه‌ی تعهدهای خود عمل کنیم [اما] طرف مقابل با طرق مختلف، با شیوه‌های مختلف، با خدعه، با تقلب سر باز میزند و به تعهدهایی که کرده است عمل نمیکند. این چیزی است که ما امروز در مقابل چشم خودمان داریم می‌بینیم؛ یعنی خسارت محض.

راه گشایش اقتصادی پس از برجام چیست؟

در خاتمه همان طور که در جلسات متعدد به آن جناب و دیگر مسئولان دولتی یادآور شده و در جلسات عمومی به مردم عزیزمان گوشزد کرده‌ام، رفع تحریمها هر چند از باب رفع ظلم و احقاق حقوق ملت

ایران کار لازمی است، لیکن گشایش اقتصادی و بهبود معیشت و رفع معضلات کنونی جز با جدی گرفتن و پیگیری همه‌جانبه‌ی اقتصاد مقاومتی میسر نخواهد شد. امید است که مراقبت شود که این مقصود با جدیت تمام دنبال شود و بخصوص به تقویت تولید ملی توجه ویژه صورت گیرد و نیز مراقبت فرمایید که وضعیت پس از برداشته شدن تحریمها، به واردات بی رویه نینجامد، و بخصوص از وارد کردن هرگونه مواد مصرفی از آمریکا جداً پرهیز شود. ۲۹/۰۷/۱۳۹۴